

Colaborarea cu romii: participarea și responsabilizarea comunităților locale

Rezumat

Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene stabilește drepturi cu relevanță deosebită pentru persoanele de origine romă. Cel mai important este dreptul la nediscriminare (articolul 21).

În pofida eforturilor depuse la nivel național, european și internațional pentru a îmbunătăți integrarea socială și economică a romilor în Uniunea Europeană (UE), mulți dintre ei se confruntă încă cu sărăcia extremă, excluziune socială profundă și discriminare. Acest lucru se traduce adesea printr-un acces limitat la educație de bună calitate, la locuri de muncă și servicii, un nivel scăzut al veniturilor, condiții de locuit sub standarde, sănătate precară și speranță de viață mai mică. De asemenea, aceste probleme sunt obstacole adesea de netrecut în exercitarea drepturilor lor fundamentale garantate de Carta drepturilor fundamentale a UE.

În ultimii ani, UE a depus eforturi susținute pentru a îmbunătăți incluziunea socială a romilor și a combate discriminarea și antițigănistul. Un moment decisiv a fost în aprilie 2011: Comisia Europeană – hotărâtă să realizeze o schimbare mai concretă – a introdus cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020¹. Acesta invită statele membre să elaboreze strategii naționale specifice de integrare a romilor sau seturi integrate de măsuri de politică pentru a îmbunătăți integrarea romilor în ceea ce privește educația, ocuparea forței de muncă, locuințele și serviciile medicale. În decembrie 2013, Consiliul a emis o recomandare privind măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre, solicitând „sprijinirea cetățeniei

active a romilor prin promovarea participării sociale, economice, politice și culturale a acestora în societate, inclusiv la nivel local”². Comisia evaluează în fiecare an progresele înregistrate la punerea în aplicare a recomandării³.

În 2010 și 2011, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene a participat la Grupul operativ privind romii al Comisiei Europene și a furnizat dovezi statistice bazate pe sondaje⁴ cu privire la situația romilor. Aceste dovezi nu au putut explica însă de ce investițiile UE în incluziunea romilor nu au produs rezultatele așteptate. De aceea, agenția a elaborat un proiect de cercetare multianual pentru identificarea și înțelegerea funcționării factorilor care favorizează sau care frânează realizarea unor investiții de succes în acțiuni de integrare a romilor. Proiectul „Angajament local pentru incluziunea romilor” a fost implementat în 21 de localități din 11 state membre ale UE, explorând modul în care este respectat și pus în practică principiul nr. 10 din principiile de bază comune ale UE privind incluziunea romilor în ceea ce privește participarea activă a romilor⁵. Cercetarea este, de aseme-

¹ Comisia Europeană (2011), *Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor până în 2020*, COM(2011) 173 final, Bruxelles, 5 aprilie 2011.

² Consiliul Uniunii Europene (2013), Recomandarea Consiliului 378/1 din 9 decembrie 2013 cu privire la măsurile de integrare efectivă a romilor în statele membre, JO 2013 C 378, p. 378/6.

³ Pentru detalii suplimentare, consultați pagina de internet a Comisiei privind *integrarea romilor în țările UE*.

⁴ FRA (2009), *EU-MIDIS - Date în obiectiv: romii*, Luxembourg, Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene (Oficiul pentru Publicații).

⁵ Consiliul Uniunii Europene, Concluziile Consiliului privind incluziunea romilor. A 2947-a reuniune a Consiliului Ocuparea Forței de Muncă, Politică Socială, Sănătate și Consumatori, Luxembourg, 8 iunie 2009, Principiile de bază comune privind incluziunea romilor – discutate cu ocazia primei reuniuni a platformei integrate europene pentru incluziunea romilor, aprilie 2009.

nea, necesară deoarece o înțelegere mai profundă a factorilor care favorizează sau care frânează eforturile de integrare la nivel local este esențială pentru a elabora măsuri și a monitoriza punerea în aplicare a măsurilor care răspund cadrelor de politici de la nivel național și european, inclusiv cadrul UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor, Directiva privind egalitatea rasială și legislația UE în materie de anti-discriminare.

Acest proiect facilitează angajamentul la nivel local al romilor, îmbunătățind capacitatea acestora de a participa în calitate de parteneri egali împreună cu administrațiile locale și societatea civilă. Metodologia sa implică proiectarea, planificarea, implementarea și monitorizarea unei game variate de intervenții la scară mică în diverse domenii, de la educație la ocuparea forței de muncă, asistență medicală, locuințe, cultură etc. Aceste intervenții au reprezentat, din perspectiva cercetării, un instrument esențial pentru generarea de date și informații. Din perspectiva comunităților de romi implicate, aceste intervenții au reprezentat în primul rând un rezultat important al proiectului, deoarece comunitățile au putut să definească singure priorități și să implementeze acțiuni, cu sprijinul experților din teren și al autorităților locale. Activitățile derulate în cadrul proiectului au atras atenția și asupra provocărilor cu care se confruntă zilnic populațiile rome, sinti și alte grupuri de romi și nomazi, crescând astfel gradul de conștientizare privind discriminarea și antițigă-nismul. Un rezultat direct al procesului de cercetare este facilitarea modalităților de cooperare și angajament între autoritățile locale și comunitățile de romi, în multe cazuri în care astfel de interacțiuni nu au fost stabilite înainte. Oamenii au învățat cum să-și exprime nevoile și să colaboreze pentru a găsi soluții comune la provocările în materie de integrare de la nivel local. În acest sens, chiar și experiențele de tip „încercare-eroare” dobândite pe parcursul procesului de cercetare pentru a realiza o cooperare între autoritățile locale, romi și alte etnii sunt experiențe valoroase care scot în evidență complexitatea și dificultățile care marchează eforturile de integrare la nivel local.

Dovezile produse pot ajuta UE și statele sale membre să-și îmbunătățească răspunsurile politice, inclusiv în proiectarea instrumentelor de finanțare, pentru a facilita participarea deplină a romilor la acțiunile menite să îmbunătățească incluziunea lor socială.

Prin urmare, obiectivele principale ale cercetării au fost:

- să identifice și să înțeleagă ceea ce funcționează și ce nu funcționează la măsurile de incluziune a romilor de la nivel local și motivele aferente;

- să producă dovezi cu privire la întregul proces de integrare a romilor la nivel local, inclusiv modul în care comunitățile și autoritățile locale definesc prioritățile, modul în care părțile interesate locale ajung la consens, în ce mod exact participă oamenii și ce roluri își asumă aceștia;
- să înlesnească participarea comunităților la eforturile de integrare și să se exploreze modul în care pot fi puse în aplicare diferite metode de participare;
- să stabilească dacă o mai mare participare a membrilor comunității la eforturile de la nivel local poate duce la rezultate mai bune în materie de integrare și/sau la inițiative la nivel local mai bine concepute.

Raportul principal se referă la înțelegerea și explorarea procesului de integrare a romilor la nivel local. Acesta identifică principalii factori care favorizează sau care frânează eforturile de integrare a romilor la nivel local – cu alte cuvinte, înțelegerea a ceea ce funcționează pentru integrarea romilor, a ceea ce nu funcționează și de ce. Cercetarea s-a derulat în contextul integrării romilor, însă logica și metodologia acesteia sunt relevante dincolo de problemele care afectează comunitățile de romi. Abordările participative pentru acțiunile la nivel local și elaborarea de strategii pot îmbunătăți politicile și proiectele care vizează și alte grupuri aflate în situații vulnerabile – cum ar fi persoanele cu handicap, copiii, persoanele fără adăpost, imigranții și refugiații – precum și populația în general. Aceste practici pot contribui, de asemenea, la responsabilizarea cetățenilor în a-și revendica drepturile și a-și îmbunătăți propria situație la nivel local.

Prezentul raport de sinteză prezintă principalele concluzii ale activității din teren și opiniile FRA care decurg din acestea. Raportul principal, *Colaborarea cu romii: participarea și responsabilizarea comunităților locale*, prezintă rezultatele detaliate ale activității din teren. În plus, studiile efectuate în douăzeci și una de localități din cele unsprezece state membre ale UE participante, precum și videoclipurile și alte materiale care însoțesc raportul principal, sunt disponibile pe pagina web a proiectului⁶.

6 Vezi FRA (2018), *Colaborarea cu romii: participarea și responsabilizarea comunităților locale*, Luxembourg, Oficiul pentru Publicații. Pagina web a proiectului este disponibilă pe site-ul FRA.

Principalele constatări și opiniile FRA

Cercetarea dezvăluie o sumedenie de noțiuni referitoare la incluziunea socială și integrarea romilor în practică. După cum arată multe dintre studiile individuale realizate în localități, se pot realiza schimbări semnificative și tangibile, se pot responsabiliza comunitățile locale, iar autoritățile locale pot deveni mai responsabile și mai eficiente în eforturile de protejare și promovare a drepturilor cetățenilor locali. În plus, cercetarea arată că procesele participative care responsabilizează cetățenii la nivel local să se implice în procesul de luare a deciziilor pot fi un instrument important în procesele de incluziune socială. Înțelegerea complexității incluziunii și a excluziunii sociale poate contribui la contextualizarea altor date existente și poate fi un prim pas către abordarea problemelor reale la fața locului.

Promovarea participării depline a romilor la activitățile care îi vizează

Participarea reprezintă unul dintre cele „10 principii de bază comune ale UE privind incluziunea romilor”. Participarea romilor la conceperea proiectelor și strategiilor la nivel local, la eforturile de integrare care urmăresc sprijinirea lor este esențială pentru implementarea succes a acestor acțiuni. Modalitățile de participare pot varia din punct de vedere al profunzimii și al intensității. De exemplu, autoritățile publice pot invita locuitorii să participe la întâlniri organizate, îi pot încuraja să contribuie la procesul decizional sau îi pot solicita să participe la acțiunile de implementare. Potrivit cercetării, poate fi dificil să creezi un spațiu unde oamenii să colaboreze în mod constructiv, să înveți să faci compromisuri și să găsești soluții comune. Pentru acest lucru este nevoie așadar de experiență și pricepere.

Poate fi o adevărată provocare să trezești interesul populației locale și să o implici în inițiative. Oamenii vor să știe dacă acțiunile planificate le pot rezolva cele mai presante nevoi, iar participarea la proiecte poate uneori să nu facă parte din problemele lor zilnice. Acceptarea unor obiective specifice și furnizarea de rezultate concrete care să ofere oamenilor beneficii tangibile, oricât de mici, este un mod de a asigura participarea la proiecte și la alte activități de incluziune. Abordarea nevoilor de bază, precum condiții de locuit adecvate, acces la asistență medicală, educație și ocuparea forței de muncă, pot fi de asemenea importante înainte de a adopta forme mai abstracte de acțiune comunitară. Cercetarea constată că, pentru a menține angajamentul populației locale, este esențial să se construiască

încredere în comunitățile de romi și autoritățile locale, să se depășească modelele de participare ritualică, să se rezolve conflictele sau tensiunile în creștere și să se conștientizeze că participarea nu poate fi impusă forțat.

Lille – asistenți sociali ai AFEJl participă la o întâlnire a grupurilor de discuții în fața locuințelor familiilor de romi. Grupurile de discuții le-au permis romilor să-și exprime preocupările, nevoile și ideile (© FRA)

Acest lucru explică frustrarea resimțită de multe municipalități și comunități locale după ani întregi de progrese limitate sau inexistente în ceea ce privește incluziunea romilor. Puține municipalități sunt dispuse sau capabile să investească puternic în schimbare, iar comunitățile nu sunt întotdeauna motivate să se implice activ. Cercetarea arată că un accent pus pe reușita proiectelor anterioare și pe disponibilitatea și deschiderea unor autorități locale de a acționa în sensul integrării romilor sunt condiții necesare pentru planificarea de noi activități și implicarea autentică a actorilor locali. De asemenea, cercetarea demonstrează că elaborarea și aplicarea metodelor de implementare care reflectă particularități locale, precum și nevoile specifice ale persoanelor implicate, pot genera rezultate mai bune ale proiectelor. Este deosebit de important să se țină cont de satisfacerea nevoilor specifice ale femeilor romi – atribuindu-le astfel un rol real în proiecte. Cu alte cuvinte, nu există o soluție „universală” pentru integrarea romilor.

Mulți membri ai comunității locale nu au fost întrebați niciodată de ce anume au nevoie și mulți s-au obișnuit să fie beneficiari pasivi ai proiectelor sau programelor de incluziune socială, fiind destinatari și beneficiari ai unor inițiative concepute și implementate de actori din afara comunității. După ei, participarea înseamnă să fie prezenți la o întâlnire, la un curs de formare, la un atelier sau angajarea temporară

pentru a desfășura activități pe care nu ei le-au conceput. Din cauza experienței limitate în materie de forme mai consistente de participare, este necesar să se sprijine și să se consolideze capacitatea membrilor comunității de a-și revendica dreptul de a se implica activ în proiecte care îi privesc și de a se simți împuterniciți să-și exprime nevoile. Aceasta înseamnă că autoritățile naționale sau locale trebuie să implice și experți care să poată comunica eficient cu comunitățile locale.

Toate acestea indică lecția principală învățată: participarea trebuie să fie deplină. Acest lucru înseamnă să se abordeze probleme care răspund nevoilor oamenilor și să li se atribuie un rol real în definirea și realizarea obiectivelor stabilite în strategiile, politicile și proiectele de incluziune socială. Autoritățile locale și alți actori care implementează proiecte sau măsuri de incluziune socială trebuie să se asigure că selectează și pun în aplicare forme de participare care evită o abordare superficială, pur simbolică. O participare concretă și profundă necesită, de asemenea, timp pentru a permite participanților să își dezvolte aptitudinile de comunicare și alte abilități.

Opinia FRA 1

Statele membre, în special autoritățile locale, trebuie să creeze condițiile favorabile pentru a facilita participarea deplină a romilor la eforturile de integrare locală. Pentru a motiva și a menține implicarea rezidenților locali, autoritățile locale și toți actorii care implementează proiecte sau măsuri de incluziune socială trebuie să prezinte în mod clar scopurile și obiectivele, realizările și rezultatele specifice, precum și condițiile limită ale acțiunilor de incluziune socială. De asemenea, acestea trebuie să depună eforturi deosebite pentru a se asigura că participarea nu devine un exercițiu superficial, pur simbolic. Acest lucru înseamnă să colaboreze cu comunitățile locale și să le sprijine în luarea de decizii care să reflecte punctul lor de vedere privind strategiile, planurile de acțiune și proiectele de integrare locală.

Opinia FRA 2

Autoritățile locale și promotorii proiectelor trebuie să ia în considerare aspectele de gen pentru a determina eventualele obstacole în calea participării femeilor la activități și să pregătească strategii pentru a le depăși. Calendarul și locațiile întâlnirilor și activităților trebuie să țină cont de circumstanțele specifice și de nevoile comunităților lor. De asemenea, trebuie să se acorde atenție modului în care aceste considerente pot afecta, în special, femeile sau copiii romi, care pot avea o disponibilitate mai limitată sau alte preocupări cu un posibil impact asupra capacității lor de a participa.

Construirea încrederii între comunități pentru a garanta succesul

Încrederea între părțile interesate – sau lipsa acesteia – afectează implementarea proiectelor de incluziune. Valorificarea relațiilor existente este un element important al cooperării cu comunitățile locale. Atunci când comunitățile au încredere în persoanele care implementează proiecte, sunt mai predispuse să participe la activitățile de proiect și să-și împărtășească deschis gândurile și opiniile; prin urmare, intervențiile ajung să producă rezultate mai concrete și mai consistente. Conform cercetărilor, dacă intervențiile locale nu reușesc să răspundă așteptărilor de a satisface nevoile oamenilor, se ajunge în cele din urmă la o pierdere a încrederii și, în ultimă instanță, la o lipsă a motivației de a participa în continuare.

Construirea încrederii și identificarea „promotorilor cheie” locali care au stabilit relații de încredere cu comunitățile este un proces dificil și complex. În localitățile în care experții pătrund în comunități în calitate de „străini” necunoscuți comunităților locale, este necesar să se investească mult timp și energie pentru a stabili și construi relații de încredere. În localitățile în care eforturile de integrare sunt realizate de persoane care se bucură deja de încredere și care se bazează pe rețele și relații de încredere existente, acestea pot organiza activități pe termen mai scurt și pot colabora cu persoane în moduri mai profunde și mai participative. Realizarea unor schimbări tangibile care să răspundă nevoilor comunității și care să abordeze în mod transparent preocupările comune atât ale romilor, cât și ale celor de alte etnii este, de asemenea, esențială pentru ca încrederea și participarea să fie durabile.

Stara Zagora – locuitori din cartierul Lozenetz discută despre locuința lor ideală și despre un plan de amenajare a unei construcții experimentale într-o discuție a grupului tematic, în februarie 2016 (© FRA)

Opinia FRA 3

Statele membre trebuie să mobilizeze resurse naționale și fonduri ale UE pentru a sprijini autoritățile locale și organizațiile societății civile care lucrează cu romii, pentru a furniza răspunsuri concrete nevoilor de la nivel local. Acestea trebuie să sprijine abordările participative în relația cu romii și să integreze mecanismele de participare la elaborarea de politici și strategii locale. Astfel, ele trebuie să se bazeze pe rețelele și relațiile de încredere existente, să acorde atenție rolului promotorilor cheie și timpului necesar pentru a construi relații de încredere cu comunitățile și să implice și persoanele de altă etnie în probleme de interes comun.

Comunicare transparentă și accesibilă pentru a răspunde așteptărilor

O comunicare adecvată și adaptată cu privire la politicile, strategiile și proiectele locale este vitală pentru a gestiona așteptările populației locale și a asigura realizarea cu succes a eforturilor de integrare. Modul în care scopurile, metodele și limitările unui proiect sunt comunicate comunităților locale este, în multe cazuri, la fel de important precum informațiile în sine. Uneori, informațiile pe care unii le consideră clare și simple pot fi înțelese sau interpretate diferit de alți actori. Astfel de interpretări (eronate) sunt adesea atribuite modului în care sunt comunicate informațiile importante, atât în interiorul comunității, cât și la adresa acesteia.

Dinamica din cadrul localităților determină în mare măsură căile și mijloacele de comunicare, precum și mesajele transmise. Înțelegerea corectă a acestei dinamici este crucială, având în vedere că mulți membri ai comunității locale au adesea o experiență și o capacitate limitate în materie de participare. Promotorii proiectului au responsabilitatea de a se asigura că toate informațiile referitoare la participarea comunităților la proiecte, la activitățile de incluziune sau în politicile și strategiile locale sunt comunicate într-un mod accesibil și ușor de înțeles. Acest lucru poate implica utilizarea unui limbaj accesibil în limba maternă a participanților, uneori într-un limbaj simplu, fără jargoane și repetat desul de des pentru a se asigura că toată lumea înțelege la fel și deplin ceea ce s-a planificat și ce activități au loc, cum și în ce condiții. Cercetarea mai arată și faptul că, la nivel personal, comunicarea este mai eficientă decât canalele de comunicare

indirecte de grup, cum ar fi buletine de știri, emisiuni și pliante, atunci când vine vorba de câștigarea și menținerea motivației comunităților locale de a participa la eforturile de incluziune.

Măsurile de creștere a transparenței în comunicare cu privire la modul în care sunt implementate acțiunile și se iau deciziile sunt esențiale pentru gestionarea adecvată a așteptărilor și asigurarea unei înțelegeri comune. Rolurile și responsabilitățile, precum și limitările aferente, trebuie comunicate cu atenție pentru a evita pierderea încrederii în urma unui eventual eșec de a răspunde unor speranțe nerealiste în ceea ce privește rezultatele proiectelor sau ale politicilor.

Megara – primarul vizitează un cartier de romi în timpul unei întâlniri, pentru a explica procesul de cercetare și a mobiliza oamenii să participe; în cartier au avut loc adesea activități de sensibilizare (© FRA)

Opinia FRA 4

Autoritățile locale și promotorii proiectelor trebuie să ia măsuri pentru a se asigura că informațiile privind proiectele și politicile locale sunt transparente și comunicate clar, într-un mod accesibil și ușor de înțeles. Metodele de comunicare trebuie alese și executate cu grijă pentru a gestiona în mod adecvat așteptările și a sprijini participarea localnicilor la proiecte și alte eforturi de incluziune.

O atenție deosebită acordată relațiilor comunității pentru o mai bună proiectare a eforturilor de incluziune

Cercetarea evidențiază o serie de tendințe interesante cu privire la relațiile comunității care pot afecta nu numai alegerea tehnicilor de participare și implicare, ci și rezultatele și succesul intervențiilor locale. Relațiile la nivel de comunitate în rândul romilor, tensiunile dintre romi și ceilalți cetățeni, relațiile de putere dintre comunități și autoritățile locale, rolul și disponibilitatea autorităților locale și o serie de alte dinamici la nivel local între diverși actori, toate afectează rezultatele proiectului și modul în care sunt proiectate și implementate intervențiile și strategiile locale. Experiența cercetării relevă, de asemenea, importanța promotorilor cheie, a mediatorilor și a organizațiilor societății civile în facilitarea intervențiilor locale.

„Promotorii cheie” din comunitățile locale, adesea datorită rolului sau personalității lor, au o influență importantă asupra implementării și succesului activităților locale. Pot fi decisivi în motivarea persoanelor să participe, în crearea unui climat de încredere în promotorii proiectelor și în activitățile de proiect și în sporirea credibilității proiectelor. Atunci când proiectele au în vedere astfel de promotori cheie, ele pot să ajungă și la membrii altor comunități și să-i implice în activități și proiecte locale.

Bologna – localnici sinti și romi discută opiniile lor cu privire la principalele provocări pentru incluziunea socială și lipsa unor purtători de cuvânt și mediatorii ai comunității (© FRA)

Există numeroase modalități de responsabilizare a oamenilor. Cercetarea își propune să responsabilizeze comunitățile locale implicate, întrebându-le mai întâi despre nevoile lor, informându-le despre drepturile lor și despre cum să le revendice și sprijinindu-le să devină vectori ai schimbării. Atunci când oamenii li se dă posibilitatea să-și exprime opiniile în dialog cu autoritățile locale, li se oferă mai multe șanse de a lupta pentru drepturile lor, iar acest lucru poate spori gradul de emancipare. Autoritățile locale învață cum să asculte nevoile și opiniile cetățenilor, iar localnicii învață cum să-și creeze așteptări mai realiste. Mai important, cercetarea arată că responsabilizarea oamenilor poate contribui la stoparea imaginii stereotipice a romilor asimilați victimelor perpetue și la încurajarea acestora să-și revendice cota de dezvoltare și progres social ca cetățeni cu drepturi egale. În special, eforturile concentrate de a responsabiliza femeile rome și tinerii romi au reprezentat, în mai multe localități, un element important al succesului proiectului.

Opinia FRA 5

Statele membre și autoritățile locale trebuie să sprijine promotorii proiectelor pentru a cartografia contextul la nivel local, dinamica comunității și relațiile de putere înainte ca proiectele să fie concepute și implementate. Autoritățile locale trebuie să identifice „promotorii cheie” și să-i mobilizeze pentru a se adresa comunităților și pentru a spori credibilitatea eforturilor de incluziune de la nivel local. Autoritățile locale trebuie, de asemenea, să creeze spațiul necesar pentru a putea fi ascultată fiecare voce și, în special, pentru a depune eforturi concentrate menite să responsabilizeze femeile și tinerii de etnie romă.

Integrarea abordărilor participative și a flexibilității în mecanismele de finanțare și în conceperea proiectelor

Cercetarea oferă informații valoroase cu privire la modul în care acțiunile de incluziune locală pot fi mai bine concepute, implementate și monitorizate, evidențiind totodată elementele și aspectele care trebuie evitate. Există o serie de lecții învățate care pot îmbunătăți utilizarea resurselor, indiferent dacă provin din bugetele locale, alocări din fonduri naționale, din fondurile structurale și de investiții europene (fondurile ESI) sau din alte surse de finanțare. Abordările participative sunt deosebit de importante atunci când se implementează proiecte în localități în care inițiative anterioare nu au reușit să ajungă la oameni la nivel local și să sprijine

romii, precum și acolo unde comunitățile au avut dezamăgiri constante în trecut. Studiul constată că promovarea activităților comunitare la scară mică, inclusiv promovarea sensibilizării populației cu privire la importanța drepturilor și a interacțiunii culturale, care orientează intervențiile atât către cetățenii romi, cât și către cei de alte etnii, precum și adoptarea unor cadre mai flexibile și a unor termene mai lungi, pot duce la rezultate semnificative și la schimbarea situației romilor la nivel local. Derularea intervențiilor la nivel local, nu în mod izolat, ci în contextul mai larg al proiectelor de incluziune socială pentru romi și comunități aflate în situații vulnerabile sau de marginalizare este, de asemenea, importantă pentru a asigura un impact mai durabil și sustenabil. Proiectele au mai mult succes atunci când se bazează pe relațiile de încredere și solidaritate existente care stimulează și întăresc structura socială în interiorul comunităților și între acestea.

De asemenea, cercetarea evidențiază că proiectele și acțiunile de integrare implementate la nivel de comunitate nu au întotdeauna o durată suficient de lungă pentru a reflecta procesele de participare, construire a încrederii, instruire și consolidare a capacităților participanților, de monitorizare și evaluare sau o anumită flexibilitate în ceea ce privește ajustarea focalizării sau a direcției activităților. De asemenea, dacă se acordă un timp mai generos și se asigură o flexibilitate sporită pentru abordările participative și procesele ciclice care dau posibilitatea de a revizui și reajusta proiectele se pot obține rezultate semnificative și pe termen lung.

În plus, mecanismele actuale de finanțare tind să se concentreze pe realizări și rezultate măsurabile pentru a determina succesul proiectelor și pentru a garanta răspunderea față de donatori și mecanismele de finanțare. Cu toate acestea, nu toate rezultatele semnificative sunt măsurabile în indicatori cantitativi. Captarea impactului important al proceselor participative și a efectelor mai subtile, cum ar fi capacitatea oamenilor și schimbările în structura socială a comunităților, este dificilă și în

general absentă din aprecierile și evaluările proiectelor. Valoarea implementării abordărilor participative riscă să se piardă dacă nu se reflectă în mecanismele formale de raportare a proiectelor.

Pavlikeni – intervenția locală s-a axat pe inițiative educaționale, inclusiv sprijinirea participării la educația copiilor preșcolari (© FRA)

Opinia FRA 6

Statele membre și autoritățile locale trebuie să asigure o legătură între proiectele la nivel local și politicile și strategiile de integrare naționale, regionale și locale extinse, pentru a asigura un impact durabil pe termen mai lung.

Statele membre și autoritățile locale trebuie să se asigure că proiectele și acțiunile de integrare implementate la nivel comunitar acordă perioade de timp suficient de lungi proceselor de participare, de consolidare a încrederii, de formare și consolidare a capacităților participanților, de monitorizare și evaluare. De asemenea, acestea trebuie să sprijine proiectele participative care combină raportarea cantitativă a rezultatelor cu o înțelegere mai cuprinzătoare a angajamentului și a participării. Deplasarea accentului de la realizările și rezultatele așteptate la procesul de implementare poate duce la o schimbare mai semnificativă în viața persoanelor pe care aceste proiecte și activități urmează să le ajute.

Prezentul raport prezintă principalele date obținute în cadrul proiectului Agenției pentru Drepturi Fundamentale a UE cu privire la angajamentul local pentru incluziunea romilor, care explorează modalitatea optimă de implicare a romilor în eforturile de integrare la nivel local. Reunind autorități locale și locuitori, în special romi, raportul a analizat aspectele care funcționează, cele care nu funcționează și de ce se întâmplă acest lucru. Cele 21 de localități din 11 state membre vizate de cercetare au implicat diferite contexte, nevoi și provocări locale. Dar toate experiențele obținute au evidențiat că este necesară o mai bună utilizare a resurselor pentru a aduce îmbunătățiri efective în viața romilor din întreaga UE.

Acest raport prezintă principalele lecții învățate pe parcursul cercetării, oferind ocazia de a îmbunătăți proiectarea, implementarea și monitorizarea eforturilor de integrare la nivel local – în beneficiul tuturor persoanelor care încă trăiesc la marginea societății, fie că sunt romi sau alte etnii.

Informații suplimentare:

Pentru raportul FRA complet *Working with Roma: participation and empowerment of local communities*, consultați: <http://fra.europa.eu/en/publication/2018/empowering-roma>.

Pentru informații suplimentare despre proiect, inclusiv studii de caz locale în limba engleză și în limbile naționale, precum și videoclipuri din fiecare localitate participantă și alte materiale, consultați pagina web a proiectului: <http://fra.europa.eu/en/project/2015/local-engagement-roma-inclusion-leri-multi-annual-roma-programme>.

Vezi și celelalte publicații ale FRA din domeniu:

- FRA (2018), *Transition from education to employment of young Roma in nine EU Member States*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații (document disponibil în EN)
- FRA (2018), *Anti-Gypsyism as a barrier to Roma inclusion*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații (document disponibil în EN)
- FRA (2016), *Al doilea sondaj privind minoritățile și discriminarea în Uniunea Europeană Romii – rezultate selectate*, Luxemburg, Oficiul pentru Publicații (document disponibil în 22 de limbi)

Pentru o imagine de ansamblu asupra activităților desfășurate de FRA cu privire la drepturile romilor, consultați: <http://fra.europa.eu/en/theme/roma>.

Oficiul pentru Publicații

FRA – AGENȚIA PENTRU DREPTURI FUNDAMENTALE A UNIUNII EUROPENE

Schwarzenbergplatz 11 – 1040 Viena – Austria
T +43 158030-0 – F +43 158030-699
fra.europa.eu – info@fra.europa.eu
[facebook.com/fundamentalrights](https://www.facebook.com/fundamentalrights)
[linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency](https://www.linkedin.com/company/eu-fundamental-rights-agency)
twitter.com/EURightsAgency

Fotografii (copertă și interior, de la stânga la dreapta):
© FRA-LERI_Stara_Zagora; FRA-LERI_Hrabusice; FRA-LERI_Sokolov.

Pentru utilizarea sau reproducerea de orice fel a fotografiilor sau a altor materiale care nu intră sub incidența drepturilor de autor ale FRA, trebuie solicitată permisiunea direct de la deținătorul drepturilor de autor.

Print: ISBN 978-92-9474-481-4, doi:10.2811/576588
PDF: ISBN 978-92-9474-488-3, doi:10.2811/44584